

ניידות מול במבצעי

המפקד עומד איפוא בפני שני צרכים מנוגדים: הצורך להקנות לחייליו כוח אשר ככל האפשר, למקרה שהפעולה משתבשת ואינה מתנהלת לפי תוכניתו, והצורך לשמור על ניידות מירבית של החיילים. כדי לפתור דילמה זו חייב המפקד לשאול את עצמו מה יועיל יותר לחייל הרגלי במקרה של תקלה או של סכנה בלתי צפויה: ציוד ייעודי מסוים, שאותו הוא יישא נוסף על הציוד ההכרחי להשגת המשימה, או דווקא ויתור על ציוד זה – ויתור שמשמעותו יותר ניידות לחייל הבודד וליחידה. שאלה נוספת שעל המפקד לשאול את עצמו היא באילו נסיבות עלולה היחידה להיאלץ להשאיר ציוד יקר בשטח על מנת להגביר את ניידותה.

התשובות לשאלות אלה נגזרות בראש ובראשונה מהנסיבות שבהן מתבצעת המשימה: האם מדובר בפעולה מפתיעה נגד אויב שאנו, או שמדובר בפעולה נגד אויב דרוך ומוכן המצויד בשפע רב של אמצעי לחימה? אילו אמצעי לחימה עומדים לרשות האויב? כיצד בנויים ביצוריו ועמדותיו? האם התקלה האפשרית היא גילוי מוקדם של היחידה בדרך אל היעד (במקרה כזה רצוי שהחיילים יהיו ניידים ככל האפשר על מנת שיוכלו להחיש את קצב ההסתערות ולפצות את עצמם בדרך זו על אובדן ההפתעה) או שהתקלה עלולה להיות הצורך להישאר עמוק בשטח האויב במשך זמן רב יותר מכפי שתוכנן (במקרה כזה עשוי הציוד העודף לשפר באופן משמעותי את סיכוייו של הכוח להחזיק מעמד עד לחבירה של כוחות תגבור או חילוץ).

מדברים אלה עולה בבירור, שבחירת הציוד האופטימלי לחיילי הח"ר קשורה קשר הדוק לטיב המודיעין העומד לרשותו של המפקד וליכולתו לחזות מראש את תרחיש הקרב. מאחר שגם המפקד המוכשר ביותר אינו נביא, ומאחר שמודיעין עלול להתגלות כלא מדויק או כחלקי בלבד, הרי שקיים קושי רב לשלוח חיילי ח"ר לקרב עם הציוד המתאים ביותר ובכמות שתתאים בדיוק לצרכים. על בעיה זאת ניתן להתגבר על-ידי נוהל, שלפיו מירב הציוד ילווה את החייל קרוב ככל האפשר למקום הפעולה – כשם שנושאי הכלים של האבירים בימי הביניים

לקראת סיומו של הקרב על גבעת התחמושת במלחמת ששת הימים הגיעו הצנחנים לבונקר גדול, שבו התבצרו חיילים ירדניים. ניסיון להכריעם באמצעות בזוקה התגלה כלא יעיל, שכן זו אפילו לא שרטה את הבטון העבה. לצנחנים לא נותרה איפוא כל ברירה אלא לפוצץ את הבונקר באמצעות מטעני חנ"ם, שנערמו ליד קיר הבונקר. ההחלטה לצייד את הצנחנים בתרמילי חנ"ם לקראת ההסתערות על גבעת התחמושת התגלתה איפוא כנכונה ותרמה תרומה של ממש להשגת הניצחון הטקטי החשוב הזה בקרב על ירושלים, בעוד שההחלטה לצייד אותם גם בבזוקות התגלתה כמיותרת. הבזוקות לא תרמו דבר להשגת ההכרעה, והבאתן לשדה הקרב באה על חשבון ציוד אחר, מועיל יותר, שיכלו נושאייהן לקחת עימם.

האם שגה המפקד כאשר החליט כי הכוח שתחת פיקודו יצטייד בבזוקות? בהחלט לא. צה"ל של סוף שנות ה-60 לא יכול היה להעמיד לרשות חיילי הח"ר שלו נשק נ"ט יעיל זולת הבזוקה, וכוח הצנחנים בהחלט צריך היה לקחת בחשבון היתקלות בשריוניות, שצבא ירדן היה משופע בהן. אילו נתקלו הצנחנים בשריוניות, היו הבזוקות ממלאות תפקיד מרכזי בקרב.

הדוגמא של הקרב על גבעת התחמושת ממחישה עד כמה קריטית היא ההחלטה באיזה נשק לצייד יחידת ח"ר לפני יציאה לפעולה. החלטה זו מורכבת תמיד משני נדבכים: קודם כול חייב מפקד הכוח להחליט מהו הציוד החיוני ביותר, שבלעדיו לא יוכלו אנשיו להשיג את היעד, ולאחר מכן הוא צריך לקבל החלטה איזה ציוד נוסף – מעבר לציוד החיוני ביותר – עליו להעמיס על אנשיו במקרה של תקלות שונות. תקלות אלה יכולות להיות אבדות גבוהות מן המתוכנן בדרך אל היעד או במהלך הקרב על היעד, כישלון המצריך פעולת חילוץ, קבלת משימות נוספות מעבר למשימות המקוריות, היתקלות במכשולים שלא נצפו וכו'.

הפיתוי הוא רב להעמיס על החיילים ציוד רב ככל האפשר כדי לכסות את מירב התרחישים, אולם אם כך ינהג המפקד, הוא יפגע במרכיב חשוב אחר של עוצמת חייליו: ניידותם.

גודש אמצעים חי"ר

* ד"ר איתן הירש *

* חוקר במפקדת קצין חימוש ראשי.

פתרון טכנולוגי מתוחכם הרבה יותר לדילמת המפקד הוא ה- (Multi Purpose Individual) MPIM – (Munition – תחמושת אישית רב תכליתית). מדובר במאמץ אמריקני לפתח תחמושת רב תכליתית לחיילי חי"ר, שתחסוך מהם את הצורך להצטייד במגוון רחב של כלים לפני יציאה לפעולה. תחמושת כזאת לא רק תחסוך כאב-ראש למפקד, אלא גם תצמצם את התלות ההדדית הרבה הקיימת כיום בין חיילי החי"ר: כל חייל יהפוך לכוח הרבה יותר עצמאי. הצורך באי תלות חריף במיוחד בלוחמה בשטח בנוי, שם עשוי כל חייל למצוא עצמו נלחם בחוד, בלי שיוכל לקבל חיפוי מחבריו.

למרבה הצער ה-MPIM הוא עדיין בשלב המר"פ, שכן קשה מאוד לפתח נשק רב תכליתי, שיהיה יעיל כמו כל כלי הנשק שהוא נועד להחליף. מסיבה זאת סביר להניח שגם בעתיד הנראה לעין נמשיך לראות כוחות חי"ר המצוידים במגוון רחב של אמצעי לחימה. חזון יחידת החי"ר, שכל חייליה מצוידים באותה מערכת נשק רב תכליתית, עדיין רחוק מלהתגשם.

סיכום

לבחירת הציוד המתאים יש השפעה מכרעת על יכולתו של כוח חי"ר לבצע את משימתו במהירות ובמחיר נמוך ככל האפשר. בחירת ציוד לא מתאים או העמסת ציוד רב מדי או מועט מדי על החיילים יפגעו בסיכווי ההצלחה או שיעלו במידה רבה את מחיר הניצחון. בהעדרו של נשק חי"ר רב תכליתי, המצוי עדיין רק בשלב התכנון, הפתרון הטוב ביותר הוא קירוב מגוון גדול של אמצעי חי"ר סמוך ככל האפשר לזירת הקרב.

התלוו אלהם ממש עד לזירת הקרב. היערכות לוגיסטית כזאת עשויה לאפשר לחיילים להחליף בקלות רבה יחסית את ציודם תוך כדי הלחימה ולפתור את המפקד מהדילמה איזה ציוד להעמיס עליהם לפני היציאה לקרב.

אם נחזור לדוגמא שבה נפתח מאמר זה – הקרב על גבעת התחמושת – הרי שדרך הפעולה האופטימלית יכולה הייתה להיות הבאת כל מגוון הציוד, ובכלל זה בזוקות ותרמילי חנ"ם – סמוך ככל האפשר ליעד המבוצר. כך ניתן היה להימנע מכניסה לתוך היעד עם ציוד לא חיוני וכן להצטייד במהירות באמצעי לחימה שלא נלקחו על-ידי החיילים, ושהיו מתגלים תוך כדי הקרב כחשובים להשלמת המשימה. יחד עם זאת ברור שזהו פתרון חלקי: לא תמיד ניתן להעביר שפע של ציוד קרוב לזירת הלחימה, וגם אם הדבר מתאפשר, החיילים עלולים להתקשות בעיצומה של לחימה לסגת לאחור על מנת להחליף פריטי ציוד.

הרצון לתת לחיילי החי"ר אמצעים רבים ככל האפשר עלול לפגוע בניידותם

